

- механизм аэродинамического свиста / Дмитриев Л. Б., Чернов Б. П., Маслов В. Т. – Новосибирск, 1992. – 88 с.
2. Емельянов В. В. Развитие голоса. Координация и тренинг / Емельянов В. В. – СПб.: Лань, 1997. – 192 с.
3. Мак-Форленд. Поведение животных. Психобиология, этология и эволюция / Мак-Форленд; под редакцией акад. П. В. Симонова. – М.: “Мир”, 1988. – 520 с.
4. Морозов В.П. Искусство резонансного пения. Основы резонансной теории и техники / Морозов В.П. – [2-е изд.]. – М., 2008. – 495 с.
5. Фонология и фонетика / [Дмитриев Л. Б., Телелева Л. М., Таптапова С. Л., Ермакова И. И.]. – М.: “Медицина”, 1990. – 270 с.
6. Фоули Р. Ещё один неповторимый вид / Р. Фоули. – М.: “Мир”, 1990 – 365 с.
7. Хадорн Э. Общая зоология / Э. Хадорн, Р. Венер. – М.: “Мир”, 1989. – С. 476-477.
8. Яблоков А. В. Эволюционное учение: учебник [для биол. спец. вузов] / А. В. Яблоков, А. Г. Юсуфов. – [3-е изд.] – М.: Высшая школа, 1989. – 335 с.

УДК 37.016:7

Ю. М. Малезжик

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ІСТОРИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТОЛІТТЯ

В статье освещены особенности и тенденции развития художественного образования и эстетического воспитания учащихся в послевоенный период, анализируются положительные и отрицательные стороны учебно-воспитательного процесса.

Ключевые слова: художественное образование, эстетическое воспитание, изобразительное искусство, послевоенный период, ХХ столетие.

The article highlights the features and trends in art education and aesthetic education of students in the post-analysis of the positive and negative aspects of the educational process.

Keywords: art education, aesthetic education, art, post-war period of the twentieth century.

У швидкому русі сучасності досить важливо пам'ятати і враховувати надбання минулого, оскільки рухатись далі не можливо без такої складової як історія, яка, в свою чергу, дає змогу обрати та вчасно скорегувати напрямок в майбутнє. Питання розвитку освіти, зокрема мистецької, неможливо розглядати відокремлено без історичного контексту, тому що саме минуле може надати їй забарвленості та багатогранності в цілому. Досить цікавим з цієї точки зору є післявоєнний період розвитку мистецької освіти в Україні, який характеризується безперечним спрямуванням усіх зусиль та потужностей держави на відбудову народного господарства, і зокрема, відновлення освіти.

Ми поставили за мету дослідити особливості мистецької освіти в післявоєнній Україні, зацентрувати увагу на тому, яке місце посідала мистецька освіта в державі на той період, а також проаналізувати фактори, які мали вагомий вплив на процес її формування, намагаючись відслідити негативні чинники, що значною мірою гальмували її розвиток.

Цілком зрозуміло, що в тому стані, в якому знаходилась вітчизняна освіта в післявоєнний період, вона не могла повністю задовольнити освітні потреби суспільства. З урахуванням цього освіта, як і сама держава в цілому, вимагала значних реформ.

Результати перших кроків відбудови освіти на той час були досить поверхово проаналізовані на Загальносоюзній нараді, за результатами якої був проведений аналіз навчального процесу 1944/45 років, роботи Народного комісаріату просвіти, його міських органів, шкіл та вчителювання, та виконання постанови Раднаркому РССР від 21 червня 1944 року щодо покращення якості навчально-виховної роботи шкіл [7, с. 81 – 84].

На нараді відмічалось, що в більшості шкіл республік якість знань учнів все ще продовжує залишатися низькою, очевидним було значне відставання й занепад мистецького

напрямку в освіті, що пояснювалося формалізмом – основним недоліком у навчанні й вихованні.

Формалізм виражався в механічному, пасивному, недостатньо осмисленому засвоєнні учнями навчального матеріалу; у заучуванні ними словесних формул, позбавлених конкретного змісту; у невмінні зв'язати отримані знання з життям тощо [7].

У 1946 – 1948 рр. відбулось прийняття ряду постанов ЦК партії, що значною мірою визначили подальший напрямок розвитку освіти, зокрема художньо-естетичної. У світлі цих постанов до навчальних планів та програм семирічних й середніх шкіл були внесені деякі зміни, спрямованні на посилення ідейно-виховного викладання історії, літератури, предметів мистецького напрямку.

Безперечно важливість для подальшого формування та розвитку мистецької освіти, зокрема визначення її змісту, методів та форм, мали всесоюзні і республіканські педагогічні читання, на яких розглядалися питання щодо проблем взаємозв'язку естетичного, морального та фізичного виховання, були запропоновані шляхи і напрямки підвищення загальної художньо-естетичної культури учнів та майбутніх вчителів. Досліджуючи стан мистецької освіти зазначеного періоду, можна наголосити на наступних характерних недоліках:

– вагому недостачу та досить невисокий рівень підготовки вчителів співів, малювання та працівників художнього виховання у позашкільних виховних установах;

– низький рівень підготовки вчителів в аспекті естетичного виховання, оскільки в педагогічних ВНЗ не приділялось належної уваги питанням художньої освіти студентів, і як результат – загальний рівень художньої культури учителів і класних керівників (а відповідно директорів і завучів) шкіл знаходився на низькому рівні, що вкрай утруднювало впровадження елементів мистецтва в їх виховну роботу” [1].

– спостерігався явний розрив між завданнями школи у галузі естетичного виховання учнів і якістю підготовки вчителя, тобто підготовка вчителя відставала від стану теорії і практики естетичного виховання учнів.

Зазначимо, що специфічність розвитку мистецької освіти в післявоєнний період обумовлювалась особливістю визначення її задач та функцій. На нашу думку, на той період основна функція мистецької освіти зводилася до розвитку органів відчуття та творчої думки учнів, а також накопиченню багатства емоційно-чуттєвого життя. Таке утилітарне ставлення до мистецької освіти було притаманно для багатьох діячів того часу. Особливістю сприйняття мистецької освіти було визначення її не як науки, а існуючої поряд неї, тобто, як її необхідне доповнення. Поряд з цим у більшості навчальних програм того часу дисципліни мистецького спрямування визнавалися рівноправними з іншими загальноосвітніми предметами. Крім того, підкреслювалось, що художнє виховання є провідною ланкою мистецької освіти, яка повинна тісно переплітатися з усіма шкільними предметами й “пронизувати” все життя дітей [2].

Не зважаючи на діяльність уряду та громадського суспільства, практична реалізація сформульованих таким чином задач і функцій одержала в ті роки досить вузьке і обмежене прикладне спрямування. Відповідно кожен вид мистецтва, що був включений в шкільну програму, мав здебільшого чітке практично-прикладне значення.

Проаналізувавши певну кількість матеріалів, можна дійти узагальнення, що більшість науковців того часу у навчальних планах надавали перевагу малюванню. Саме цей вид художньої творчості повинен був викликати почуття естетичної насолоди, і крім того сприяти розвитку графічної грамотності учнів, а отже надавав необхідні, і досить важливі навички та знання для майбутньої трудової діяльності учнів. Аналіз навчальних планів свідчить, що в школі 50-х років закріпилося лише три мистецьких предмета: література, співи, малювання (образотворче мистецтво). Згодом зв'язок цих дисциплін з іншими загальноосвітніми предметами дещо був втрачений. Але цілком зрозуміло, що методи викладання естетичних дисциплін, які спрямовувалися в основному на отримання спеціальних знань, певною мірою ставили на друге місце важливий аспект художнього виховання – творчість. За таких умов заняття мистецтвом для багатьох учнів позбавлялось будь-якого особистісного смислу, повноцінного розгортання активної художньо-естетичної

діяльності. Відтак мистецькі дисципліни не викликали зацікавленості, захоплення та не надавали тих знань, які були необхідні середньостатистичним учням.

Відповідний рівень викладання мистецтва в школі можна було виявити лише на уроках педагогів-ентузіастів. У 50-60-і рр. в освіті затверджується принцип наочності та ілюстративності у навчанні мистецтву та зведення до мінімуму художньої діяльності учнів. Багатьма педагогами того часу визнавалася ущербність такого відношення до мистецтва. Сформований підхід до викладання естетичних дисциплін на практиці закривав дорогу багатьом прогресивним ідеям.

На думку науковця В.В. Ванслова, це насамперед стосувалось розробок, пов'язаних із проблемою специфіки мистецтва та його окремих видів. Розглядалось відношення кожного виду мистецтва до можливого синтезу з іншими видами як істотної характеристики його специфічності [9, с.27-33].

Значне зрушення у розвитку та формуванні мистецької освіти було здійснено наприкінці 50-х років. Зокрема в постанові колегії Міністерства культури УРСР і Міністерства освіти УРСР від 23 травня 1958 р., були визначені чіткі заходи, щодо поліпшення роботи установ культури і освіти у справі художньо-естетичного виховання та навчання дітей і молоді. Була здійснена спроба досягти розвитку художнього смаку в учнів, виявити у них окремі здібності та певну обдарованість, значною мірою поглибити знання з усіх видів мистецтва залучити дітей до самостійної діяльності в мистецькому спрямуванні, що значною мірою розвивало чуття та покращувало естетичне сприйняття. Це визначило інтерес й визнання необхідності естетичного виховання та освіти в школі, а також важливість підтримки талановитої молоді. У методичному напрямку мистецької освіти також констатувалися значні зрушення, які виражались у поліпшенні забезпечення навчально-методичними посібниками та розробці нових методичних рекомендацій щодо викладання предметів мистецького напрямку [9].

Серйозні зміни відбулись у змісті освіти, що знайшло відбиття в нових навчальних планах і програмах, затверджених у 1960 році.

Головною лінією розвитку радянського мистецтва і мистецької освіти цього періоду керівництво держави визначало: зміцнення зв'язку з життям народу, правдиве і високохудожнє відображення багатства і різноманітності дійсності, яскраве і натхнене відтворення нового, комуністичного суспільства того часу. Радянське мистецтво ставило за мету формування у людей високих естетичних смаків.

Повертаючись до аналізу розвитку мистецької освіти у школі, слід зазначити, що починається етап, який характеризується посиленням уваги до питань освіти та розвитку художньої культури школярів через уроки мистецького спрямування, зокрема уроків образотворчого мистецтва.

У 1960 р. в Міністерстві освіти України був створений республіканський методичний кабінет художнього виховання дітей, завданням якого було науково-методичне керівництво естетичним вихованням у школі і позашкільних закладах системи Міністерства освіти України. Після вивчення стану естетичного виховання в школах України, аналізу недоліків, працівники кабінету звернули увагу Міністерства і педвузів на головну причину недостатнього рівня цієї ділянки роботи – низький рівень естетичної підготовки значної частини випускників педагогічних вузів. Після перевірки стану естетичного виховання в школах і позашкільних організаціях Дніпропетровської, Одеської і Хмельницької областей Міністерство освіти України звернуло увагу педагогічних вузів на важливість підготовки студентів до естетичного виховання учнів [4].

Беручи до уваги вище викладене зазначаємо, що проблема художнього виховання, зокрема засобами образотворчого мистецтва, вирішувалась досить однобоко. Вся увага в основному зосереджувалась тільки на вихованні, на розвитку творчих здібностей, ігноруючи питання мистецької освіти та навчання.

У постанові Партії, прийнятої у січні 1964 року, “Про естетичне виховання в школах”, поряд із завданнями організації естетичного виховання учнів звертається увага на важливість підготовки учителів до здійснення завдань художнього виховання та освіти у навчально-

виховному процесі загальноосвітніх шкіл, а також висвітлюється думка щодо потреб впровадження теоретичної бази на уроках образотворчого мистецтва як необхідної умови для успішного та продуктивного засвоєння матеріалу. Крім того, ще в 1962 р., Інститут дошкільного виховання АПН СРСР зробив спробу теоретично обґрунтувати систему естетичного виховання.

Також слід звернути увагу на варіативність поглядів щодо доцільності мистецької освіти. Так, з'явилися думки, стосовно недоцільності керівництва творчим процесом учнів. Наприклад, у статті, присвяченій образотворчій діяльності дітей, що була надрукована в журналі "Художник" за вересень 1966 р., автор намагався відродити давно відкинуту вітчизняною наукою біогенетичну теорію спонтанного розвитку. Він писав: "Малюнок дитини і підлітка тим і цінний, що в ньому відчувається сильний, органічний, нерозривний безпосередній зв'язок "дитина – світ". Чомусь третьому втручатися сюди рано". Під "третьім" автор розумів освіту, керівництво з боку педагога. Отже, автор статті вважав, що втручатися дорослому у творчий процес дитини є злочином [3].

Деякі педагоги також були переконані в тому, що в творчому процесі дитини несвідомо виникають естетичні почуття, а навчання грамоти (образотворчої, музичної) позбавить дитину цього. Отже, пропаганда ідей вільного виховання, невтручання вихователя у творчий процес учня, про шкідливість професійного навчання дістала на той час підтримку в періодичній пресі.

Зокрема, газета «Советская культура» (1966 – 1968 рр.) видрукувала багато статей з естетичного виховання під назвою «Дітям – усі барви світу», в яких пропагувались хибні ідеї вільного виховання, причому подавалось це читачу як щось нове і оригінальне; газета закликала учителів-практиків, учених звернути увагу на ці «нові ідеї», оскільки вони відкривають доступ до естетичного виховання людям, котрі не мають спеціальної освіти.

- формалізм в навчанні і вихованні школярів;
- недостатня підготовка викладацьких кадрів в сфері мистецької освіти;
- позбавлення уваги до творчих здібностей учнів у процесі мистецької діяльності;
- у навчанні образотворчому мистецтву необхідно враховувати особливості розумового й фізичного розвитку дітей.

Досвід минулого дає змогу розглянути мистецьку освіту під кутом методологічної спадщини минулих років з метою вдосконалення методів навчання й досягнення найкращого результату.

Аналізуючи історичну спадщину вітчизняної педагогіки, ми маємо можливість визначити і значною мірою позбутися хибних кроків щодо вибору напрямків розвитку мистецької освіти.

Досліджуючи історію розвитку мистецької освіти у післявоєнний період, нам також вдалося виокремити певні негативні моменти її формування й становлення, які необхідно уминати в майбутньому, а саме:

- формалізм в навчанні і вихованні школярів;
- недостатня підготовка викладацьких кадрів в сфері мистецької освіти;
- позбавлення уваги до творчих здібностей учнів у процесі мистецької діяльності;
- у навчанні образотворчому мистецтву необхідно враховувати особливості розумового й фізичного розвитку дітей.

Досвід минулого дає змогу розглянути мистецьку освіту під кутом методологічної спадщини минулих років з метою вдосконалення методів навчання й досягнення найкращого результату.

Література

1. Архів АПН СРСР. Ф.12. Спр. 63. С.12.
2. **Брюсов Н.Я.** За искусство. / М., «Новая школа». – № 4. – 1918.
3. **Жукова А.** Маленькие коллеги великих художников. // Художник. – 1966. – № 9.
4. Збірник наказів та інструкцій МО України. – К., 1962. № 4. Наказ № 44.

5. Естетичне виховання учнів засобами образотворчого мистецтва. Випуск 2. / Упорядник Н.Ф. Солом'яний. – К., “Радянська школа”, 1970.
6. **Кардашов В.М.** Теоретические и методические основы художественно-творческого развития школьников: Монография / Под ред. Н.А. Кушаева – Бердянск: ТОВ «Дом техники плюс», 2000. – 160с.
7. Народное образование. Основные постановления, приказы и инструкции. – М., Учпедгиз, 1948, С. 81 – 84.
8. **Сокальський О.С.** Мистецька освіта на Україні. / К.: “Музична Україна”, 1967.
9. **Языкова Н. Г.** Художественно-эстетическая деятельность школьников в традициях советской педагогики. // Эстетическая деятельность и ее развитие в педагогическом процессе. Теория, история, эксперимент. Сб. научн. трудов. – Москва – Кировоград, 1991. – С. 27 - 33.

УДК 7.075:78

В. П. Папченко

МЕТОДИ ОЦІНКИ ВИКОНАВСЬКОГО МАТЕРІАЛУ ТА ОБРАННЯ СТРАТЕГІЇ МУЗИЧНОГО ПРОДЮСУВАННЯ

В статье рассматриваются начальные этапы музыкального продюсирования – оценка перспективности материала авторов-исполнителей и выбор стратегии продюсирования проекта. Исследованы пути формирования профессиональных навыков у будущих музыкальных продюсеров.

Ключевые слова: *музыкальное продюсирование, авторы-исполнители, демонстрационная запись, стратегия продюсирования.*

The article deals with the initial stages of producing music - Prospects of the material authors, performers and the choice of strategy producing the project. Explored ways of forming the skills of future music producers.

Keywords: *music producing, singer-songwriters, the demo recording, producing strategy.*

В наш час значущі для майбутнього культурні явища розвиваються в умовах зростаючих соціальних протиріч. По-перше, у сьогоднішньому постіндустріальному суспільстві міжособистісні комунікації пов'язані з застосуванням мультимедійних технологій, для яких характерне масове копіювання і поширення музичних творів (часто – несанкціоноване й низької технічної та художньої якості) через розвинуті соціальні мережі та Інтернет. По-друге, така «музична культура» має домінуючий вплив на формування світогляду і соціальну поведінку молоді, і цей вплив ігнорувати не можна.

У цьому контексті музичний продюсер є не тільки «виробником» музичної продукції, але й носієм моральності. Через опрацьовані твори музичний продюсер може володіти настроями молоді і опосередковано керувати її соціальною поведінкою. Будь-який продюсер часто-густо виступає таким собі одноосібним «керманичем смаків», тому значно зростає його роль як відповідального за формування кінцевих наслідків споживання створеного ним продукту. Буде створена продюсером музика гуманістичною, чи стимулюватиме агресію? Чи виховуватиме вона гарний естетичний смак у молодого покоління? Тут варто нагадати про субкультуру хіппі, яка значною мірою спиралась на пацифістські музичні ідеї і, в протигагу їй, – агресивні антисоціальні явища панк-музики. Відповіді на поставлені, зовсім не риторичні ці питання багато в чому залежать від рівня освіченості й громадянської позиції майбутнього музичного продюсера. Тому питання підготовки фахових і відповідальних музичних продюсерів є нагальним.

Сьогодні активно розвивається професійна освіта у галузі інноваційних технологій, і галузь музичного продюсування не є винятком. Професії звукорежисера, музичного продюсера, аранжувальника користуються значним попитом у широкого загалу молоді. У